

K. NOREL

De strijd op den Grebbeberg

Een soldaat die op den Grebbeberg vocht heeft onze medewerker het een en ander vertelt over de hardnekkige strijd die daar gestreden is. Dit korte, sobere maar aangrijpende relaas was reeds eenige maanden in ons bezit. Met de publicatie hiervan hebben we opzettelijk even gewacht, want het is noodzakelijk dat het goed tot ons volk doordringt, wat daar op den Grebbeberg eigenlijk voorgevallen is. Hier volgt de „ooggetuige-reportage“.

Een doodgewoon Nederlandsch soldaat was Willem Maas. Dit wil zeggen, dat hij zijn mutsje altijd op één oor had, dat hij een beetje sjokte, dat hij met pijn in 't lijf voor den dokter ging, wanneer er een zware marsen gemaakt moest worden en dat hij het meeste in z'n sas was, wanneer hij van den sergeant-majoor zijn verlofpas kreeg. Als ik hem tijdens z'n verlof eens sprak, dan was het: leve de burgerpet en praat over den dienst geen woord.

Ik heb dezen Willem Maas opnieuw gesproken, nadat hij afgezwaaid was, nadat hij den oorlog had meegemaakt. Hij was veranderd. Het jolige en jongensachtige was weg uit zijn gezicht; er was iets hards voor in de plaats gekomen en als hij stil zat konden zijn oogen plotseling star en starend worden.

„Gevochten?“ vroeg ik. „Ja,“ antwoordde hij, en hij draaide zich om.

Ik heb toen niet verder gevraagd, Blijkbaar wou hij niet spreken en misschien kon hij het ook niet. Van zijn familie hoorde ik, dat er van zijn compagnie van 176 man 40 gewond en 68 gesneuveld waren, en dat hij het voor zichzelf soms moeilijk had.

Naderhand is hijzelf begonnen te praten. Hij heeft in de Grebbelinie gelegen. Hij maakte deel uit van een voorposten-detachment, dat de flank van den Grebbeberg moest dekken. Toen de oorlog uitbrak lag zijn compagnie daar en op Pinkstermaandagavond heeft zij haar stelling verlaten, tenminste het deel ervan dat nog in leven was. „Het eerste treffen met de Duitschers beteekende niet veel“, vertelde hij. Er kwam infanterie aan, maar de mitrailleurs in onze kazematten behoeften slechts een oogenblik te blaffen, of die trokken terug. Onze stelling moest met andere middelen worden aangevallen. Dit was werk voor de gepantserde troepen.

Die pantserwagens van de Duitschers! Ze spelen met heel veel dat wij onaantastbaar gewaand hebben. Je kent de spoorrails, die op onze groote wegen schuin in het wegdek zijn gezet. Wij dachten: daar kan geen tank door- of overheen klauteren. Maar daarom wisten ze er wel raad mee. Een aantal pantserwagens drong tegen de asperges op en ging vandaar woedend op ons vuren. Achter hen aan kwam een kleine D.K.W., en onder dekking van het vuur der pantserwagens kroop uit die D.K.W., waarin een autogenisch snij-apparaat stond, een man, die één voor één de asperges met een steekvlam doorsneed. Er werd wel eens zoo'n snijder door ons weggeblazen, maar voor dien kwam weer een ander en na een paar uur was heel onze prachtige versperring opgeruimd. Nog sneller speelden de Duitschers het klaar met de betonblokken, die wij op de wegen hadden gezet. Een zware tractor kwam aangereden, alweer onder dekking van het vuur der pantser-

wagens, en die sleepte vier van die blokken tegelijk weg.

„En toen was het mis?" vroegen wij. „De Grebbeberg heeft het drie dagen volgehouden!" gaf hij trots ten antwoord. „Onze Pag was er ook nog. Dat pantserafweergeschut heeft verscheiden tanks opgeruimd. En onze artillerie was er ook, en die heeft hard getrommeld. En in den aanvang waren onze kazematten er, ofschoon die eerder buiten gevecht zijn gesteld dan wij hadden kunnen denken. De vijand heeft ze niet verbrijzeld — dat kon hij niet — maar hij heeft ze omgekeerd. Een paar treffers aan beide kanten er naast, een paar ervoor, en het heele onderkomen kantelde om. En tenslotte waren wij er nog, de infanteristen, maar toen — er komt weerzin op zijn gelaat — toen werd de strijd zoo ellendig." Hij zwijgt.

Wij willen hem niet vragen om door te gaan. Uit zichzelf gaat hij na een pauze verder.

„Zoolang de strijd op afstand wordt gevoerd, met geschut, met zware mitrailleurs, zoolang zie je niet wat er gebeurt. Je ziet rook, je ziet stuivend puin. Heel in de verte zie je een pantserwagen uit elkaar vliegen. Dan weet je wel dat daar ook bloed vloeit, maar je ziet het niet; het dringt niet zoo tot je door. Toen de vijand nader kwam, werd dat anders. Na de voorbereiding met artillerievuur en met pantserwagens, kwam de infanterie weer opzetten. Parachutisten uit de lucht, mitrailleurs dwars door het geïnundeerde terrein, waar het water niet hooger stijgen wou dan vijftig centimeter. Die parachutisten waren een gemakkelijke prooi. Een kogel hoefde slechts een scheurtje te halen in hun uitgespreide parachute of zij stortten neer. Er zijn bij ons maar twee levend aan den grond gekomen en die zijn aanstonds ingerekend. Bang waren wij voor die springers niet, maar je zag die jongens voor je oogen vallen. Je hoorde

den smak, waarmee zij in het eikenhakhout van de inundatie stortten. Je wist: daar sterft een mensch. En hetzelfde had je met de gewone infanteristen, die naar onze stelling oprukten. Door het water kropen ze, van struik tot struik. Ze naderden onze stelling tot op honderd, tot op vijftig meter. We konden hun gezichten soms herkennen, en op die gezichten moesten wij mikken.....

Je raakt er doorheen. Wanneer je kameeraad dood naast je neerval, wanneer aan je andere zijde een gewonde jammert, denk je niet meer; dan heb je geen gevoel. Dan komt er een vreemde, koele hardheid over je en je schiet, patroon voor patroon. Met onze mitrailleur hebben we weinig kunnen doen; daar was het terrein niet geschikt voor. Het geweer was ons beste wapen. Je zag hier en daar een helm en je nam elke helm op den korrel. Geen patroon werd onnut verbruikt.

Elk schot beteekende een mensch.....

Pinkstermaandagmiddag hoorden we dat de Grebbelinie op een andere plaats doorgebroken was. Wij bleven, want wij kregen geen opdracht om terug te trekken. Tot Pinkstermaandagavond hebben wij onze stelling gehouden. Maar toen hoorden wij niets meer van onze commandopost. Ons verzoek om aflossing of versterking werd niet beantwoord; op onze vraag om orders kwam geen bescheid. En de Duitschers drongen al sterker op. Op dat moment heeft onze sergeant, die ons al die dagen geheel zelfstandig aangevoerd had — de beroepsonderofficieren waren de zenuw van onze verdediging bij dezen strijd! — ons terug laten trekken. Wij kwamen bij de commandopost. Ze was leeg. We kwamen bij het kantonnement van ons bataljon; het was verlaten. We stuitten in het duister op Duitschers, die al achter onzen rug waren. We zijn, al schietend en handgranaten werpend, dien nacht bij onze eigen troepen aangekomen.

Toen was voor ons, na drie dagen en drie nachten in het vuur geweest te zijn, het vechten uit.

" Na de overgave zijn wij voor een Duitsch hoofdofficier geroepen. Het was de commandant van de afdeeling, die den aanval op onze stelling had ondernomen. Ik ging met een trillend beentje. Ik geloof dat ik toen banger was dan ik al dien tijd in de vuurlinie ooit ben geweest. Maar die hoofdofficier was heelemaal niet boos op ons. Hij wou ons zien en spreken, omdat hij ons lof toezwaaien wou: „Soldaten van de bovenste plank en scherpschutters eerste klas zijn jullie." En hij gaf onzen commandant zijn klewang en ons allen onze bajonet terug."

Er is bij deze laatste woorden glans gekomen in de oogen van Willem Maas, maar die verdooft snel weer. Wat geeft het hem, dat zijn eigen officieren hem geprezen hebben, omdat hij goed gevochten heeft. Wat heeft hij eraan dat zelfs zijn tegenstander hem prijst en eert. Hij slaat zijn handen voor zijn oogen en met gesmoorde stem nokt hij: „Ik heb menschen gedood, jongens zooals ik, die een moeder en een meisje thuis hebben!"

Moet ik tegen hem spreken van het recht der zelfverdediging, van den rechtvaardigen strijd ter verdediging van het vaderland? Moet ik Jozua aanhalen en David, die de oorlogen des Heeren streden? Willem Maas weet dit alles zelf ook wel. Hij weet dat het Nederlandsche leger den rechtvaardigsten aller oorlogen gestreden heeft. Hij weet dat dit bloed niet van zijn hand geëischt zal worden, en dat zijn geweten zuiver is.

Maar hij kan het niet helpen, dat hij steeds weer voor zich ziet de gezichten van die Duitsche jongens boven de waterplanten, die hij op den korrel heeft genomen, en na zijn schot gevallen zijn. Oorlog is verschrikkelijk!